

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Ontwikkeling Skûlenboarch en Westkern

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

16 juli 2009 / rapportnummer 2270-40

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

Het college van Gedeputeerde Staten van de Provinsje Fryslân is initiatiefnemer voor een provinciaal inpassingsplan op grond van de Wet ruimtelijk ordening (Wro) voor de Ontwikkeling Skûlenboarch en Westkern. Het plangebied ligt tussen Burgumermar en Kootstertille. In samenwerking met de gemeenten Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen wil de provincie onder andere:

- de watergebonden bedrijvigheid uitbreiden;
- de scheepvaart- en wegverkeersontsluiting verbeteren;
- een natte ecologische verbindingzone aanleggen.

Provinciale Staten vormen het bevoegd gezag voor het besluit over het inpassingsplan.

Vanwege mogelijke verlegging van het Prinses Margrietkanaal en vanwege de mogelijk te vestigen bedrijven is sprake van m.e.r.-plicht. Er is gekozen voor een gecombineerd planMER/besluitMER. In dit advies wordt verder gesproken over 'MER'.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- De onderbouwing van de nut en noodzaak voor de diverse onderdelen. Met name de behoefte aan watergebonden bedrijventerrein en de relatie daarvan met de omlegging van het Prinses Margrietkanaal verdienen hierbij aandacht.
- Een meest milieuvriendelijk alternatief dat wordt samengesteld binnen de volledige breedte van de in de startnotitie geformuleerde alternatieven.
- De effecten van alternatieven (en varianten) op grondwater en oppervlaktewater en op natuur (zowel de positieve bijdrage door de robuuste natte as, alsook de mogelijk negatieve effecten).
- Een zelfstandig leesbare publieksvriendelijke samenvatting, met daarin een helder beeld van de keuzemogelijkheden en hun milieugevolgen.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

2. ACHTERGRONDEN, BELEIDSKADER EN BESLUITVORMING

2.1 Problematiek en ambities

In de startnotitie zijn nut en noodzaak van verschillende onderdelen in aanzet gegeven. Onderbouw in aanvulling hierop, aan de hand van een heldere beschrijving van de problematiek:

- de behoefte aan uitbreiding van het bedrijventerrein;¹
- de redenen voor een eventuele omlegging van het Prinses Margrietkanaal;
- de noodzaak om de leefsituatie in Skûlenboarch vanwege de overlast door de routing van het vrachtverkeer te verbeteren;
- het bereiken van bepaalde ecologische doelen door aanleg van de robuuste natte as.

Presenteer in het MER deze problematiek zoveel mogelijk kwantitatief.

Pas bij het onderbouwen van het nut, de noodzaak en de locatiekeuze voor het bedrijventerrein de SER-ladder² toe. Leg een relatie met het Streekplan, waarin locatieonderzoek is aangekondigd (naast Skûlenboarch/Kootstertille is ook Burgum in beeld).

In de startnotitie staan in aanzet de ambities genoemd. Omdat deze ook als toetsingskader zijn beoogd, is het gewenst om in het MER de ambities zoveel mogelijk te kwantificeren per planonderdeel. Bijvoorbeeld:

1. de na te streven vereisten voor de beoogde scheepvaartklasse op het Prinses Margrietkanaal;
2. de na te streven doelsoorten en habitats, waarvoor de robuuste natte as effectief dient te zijn;
3. de leefsituatie die is beoogd in Skûlenboarch.

Beschrijf tevens de onderlinge samenhang van deze ambities.

2.2 Beleidskader

Het beleidskader is grotendeels behandeld in de startnotitie.

Geef in aanvulling daarop het volgende aan in het MER:

1. Verhelder de relatie met de structuurvisies van de beide gemeenten. Geef ook aan of voor deze structuurvisies m.e.r. aan de orde is en – zo ja – hoe de informatie daarvan wordt gebruikt in het MER Skûlenboarch en Westkern.
2. Verhelder in het MER de beleidsmatige achtergrond voor de robuuste natte as vanuit het LNV-beleid voor robuuste verbindingen. Plaats dit in perspectief van het Streekplan Fryslân, waarin de natte ecologische verbindingszone noord-zuid is georiënteerd over de Burgumermar³.
3. Geef aan of vanuit de Kaderrichtlijn Water/Grondwaterrichtlijn specifieke doelen gelden binnen het studiegebied.

---

¹ Hierover is tijdens het locatiebezoek op 17 juni 2009 gemeld dat hierover onderzoek beschikbaar komt die in het MER benut kan worden.

² De SER-ladder houdt in: Eerst kijken naar bestaande capaciteit op bedrijventerreinen, vervolgens zoeken naar ruimtewinst door herstructurering van bestaande terreinen en daarna pas de eventuele aanleg van nieuwe terreinen.

³ Zie Streekplan: kaart 11 op blz. 141.

2.3 Te nemen besluit(en)

Omdat het beoogde besluit een inpassingsplan betreft, heeft de provincie het voortouw in de besluitvorming. Uit de startnotitie blijkt dat de provincie daarbij de gemeentelijke bestuurders betreft. Geef in het MER nader aan wat wordt verstaan onder het “horen van de gemeenteraden” en of Gedeputeerde Staten dan wel Provinciale Staten het MER aanvaarden.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit betreft het realiseren van meerdere doelstellingen:

- ontwikkeling van watergebonden bedrijvigheid;
- verbeteren van de ontsluiting (over water en over de weg) van de huidige bedrijventerreinen;
- ontwikkelen van toerisme en recreatie;
- verder realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur door een robuuste natte as;
- eventuele verlegging van het Prinses Margrietkanaal om de bedrijventerreinen aan elkaar te kunnen koppelen.

Geef in het MER aan of er een hiërarchie of een prioritering is in deze doelstellingen.

Uit de startnotitie komt nog geen helder beeld naar voren van de typen op het terrein te vestigen (of uit te breiden) bedrijven. De Commissie beveelt aan om hiervoor een passende aanname te doen. Houd in het MER ook rekening met een ‘worst case’- situatie, oftewel een situatie waarbij wordt gerekend met bedrijven met relatief ‘zware’ milieucontouren.

3.2 Basisalternatieven

De startnotitie bevat reeds een aanzet voor drie alternatieven, waarbinnen één of meer varianten. Onderdeel van alle alternatieven is bedrijfsterreinuitbreiding. Verder wordt met name gevarieerd met de ligging van het kanaal, de ontsluitingsstructuur van de bedrijventerreinen en de brugpassages.

Onderbouw in het MER dat een aquaduct niet aan de orde is vanwege de kosten en andere overwegingen.

Maak in de cartografische weergave van de alternatieven en varianten helder waar welke ontwikkelingen zijn voorzien. Met name de uitbreiding van het bedrijventerrein verdient in het MER aandacht, waarbij de contour van het toekomstige bedrijventerrein afgebakend dient te worden.

3.3 Suggesties voor trechtering van alternatieven

In de volgende stap in de m.e.r.-procedure bestaat het risico dat van te veel alternatieven en varianten de effecten in beeld dienen te worden gebracht. De

provincie heeft mondeling te kennen gegeven een trechtering te willen toepassen, waarna met de overgebleven alternatieven het MER wordt afgerond.

De Commissie beveelt aan om de trechtering als volgt toe te passen:

- Leg de focus bij de hoofdkeuzes in het project. Daarbij is volgens de Commissie met name de keuze voor wel of geen kanaalomlegging cruciaal. De optimale ontsluiting over de weg kan in de fase ná de trechtering worden bepaald.
- Trechter op alternatievenniveau voor de meest onderscheidende thema's. Hieronder geeft de Commissie hiervoor enkele suggesties.
- De beoordeling van de alternatieven voor deze thema's behoeft niet op detailniveau plaats te vinden. Volstaan kan worden met een deskundigenoordeel per thema, gebaseerd op beschikbare gegevens.

De meest onderscheidende thema's bij de trechtering voor ontwikkeling Skûlenboarch en Westkern zijn volgens de Commissie de volgende:

- de effecten op natuur;
- de effecten op de waterhuishouding;
- bedrijfseconomische overwegingen voor de zandwinning, waaronder logistiek (afvoer en verwerking van gewonnen zand);
- de extra te faciliteren watergebonden bedrijvigheid (bijvoorbeeld extra te realiseren kadelengete voor bedrijven);
- de kosten, onderscheiden naar investeringskosten (inclusief mogelijkheden om 'werk met werk' te maken) en de beheerskosten.

De Commissie meent dat bij de trechtering in ieder geval een alternatief zonder kanaalomlegging dient over te blijven, naast een eventueel alternatief met kanaalomlegging.

Bij m.e.r. is cruciaal dat bij de trechtering niet het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) afvalt, dan wel een alternatief dat het beste als basis had kunnen dienen voor verdere ontwikkeling tot dat MMA.

3.4 Referentie

In hoofdstuk 4 van de startnotitie zijn per thema de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen beschreven als aanzet voor de referentiesituatie voor het MER.

De Commissie beveelt aan om de volgende aspecten nog nader aandacht te geven in het MER:

- Illustreer de thematische teksten voor de referentiesituatie met heldere kaartbeelden⁴ met toepasselijke legenda⁵.
- Verkeer en vervoer: Geef voor de referentie aan welke leefbaarheids- en veiligheidsknelpunten er bestaan door het vrachtverkeer. Bied bijvoorbeeld inzicht in de vrachtverkeersroutes die niet passen bij de aanwezige infrastructuur en geef een inventarisatie van de ongevallen die zich voordoen.
- Scheepvaart: Presenteer de intensiteiten en maak daarbij onderscheid tussen beroeps- en recreatieve vaart.

---

⁴ Denk aan duidelijke kaartbeelden van bijvoorbeeld de wegcategorisering, bodemstructuur, bodemverontreiniging, hoogtekaart, 50dB(A)-zonerings, luchtkwaliteit.

⁵ Bij enkele illustraties in de startnotitie ontbreekt een legenda (bijvoorbeeld afbeelding 4.2) of verklaart de legenda niet of onvoldoende de eenheden die in de afbeelding zijn te zien (bijvoorbeeld afbeeldingen 4.3 en 4.6).

- Bodem en water: Verhelder in het MER het watersysteem ter plaatse, zowel voor oppervlaktewater (polderwaterpeilen, boezempeil en de waterkwaliteit in kanaal, polder en plassen), als voor grondwater (potentialen, fluxen en kwaliteit). Ga in het bijzonder in op de diepte van het Prinses Margrietkanaal en de twee zandwinputten ten opzichte van de dikte van de deklaag. Geef de waterbalans van de grote zandwinput.
- Recreatie: Completeer de algemene beschrijving in de startnotitie door in te gaan op de specifieke situatie in het studiegebied. Denk aan recreatieve routes, toeristische locaties e.d.

4. MILIEUGEVOLGEN

4.1 Algemeen

De startnotitie presenteert in hoofdstuk 4 een helder beoordelingskader voor de aspecten die in het MER aan de orde zullen komen, de criteria en de eenheden/parameters. De Commissie geeft in dit hoofdstuk aanvullend daarop een aantal aandachtspunten.

Zij merkt voorts op dat voor relevante thema's de situatie in de aanlegfase specifiek aandacht verdient. Dit geldt met name voor een eventuele⁶ omlegging van het Prinses Margrietkanaal.

4.2 Bodem

Geef in het MER inzicht in de benodigde hoeveelheden zand en andere materialen voor de aanleg van bedrijventerreinen, natuureiland en wegen. Geef aan welke eisen hiervoor gelden (fysisch en chemisch). Geef in het MER aan waar het (naar verwachting) vandaan komt en hoe het zal worden aangevoerd.

Geef aan welke hoeveelheden grond vrijkomen bij de verschillende alternatieven, met name die waar sprake is van omleggen van het Prinses Margrietkanaal. Geef ook de samenstelling ervan en voor welke toepassingen het beoogd is.

4.3 Water

Onderscheid in het MER de effecten op grondwaterkwaliteit en -kwantiteit. In de startnotitie (pag. 39) staat dat de grondwatereffecten met een eenvoudige grondwatermodellering inzichtelijk worden gemaakt. Presenteer in het MER de stijghoogteveranderingen van het grondwater en wijzigingen in kwel/infiltratie.

Het grondwatermodel moet voldoende basis zijn en resultaten opleveren, om in het MER gefundeerde uitspraken te kunnen doen over veranderingen in de hydrologische omstandigheden. Dit als basis voor de beschrijving van effecten op de natuur- en landschapswaarden, op de landbouw, op de bewoning en op de drinkwatervoorziening (pompstation Bergum).⁷

⁶ De trechtering kan ertoe leiden dat er geen alternatief met kanaalomlegging overblijft.

⁷ Denk hierbij ook aan inklinking en zettingen.

Geef bij de diverse alternatieven en varianten aan welk oppervlaktewatersysteem hieruit volgt en welke beïnvloeding door bepaalde kwaliteiten van water dit tot gevolg heeft. Onderscheid bijvoorbeeld agrarisch water (afstromend uit landbouwgebied), regenwatergevoed water, grondwatergevoed water, gebiedsvreemd water.

Toets de varianten en alternatieven in het MER aan de KRW-doelen. Met name voor omleggingsvarianten van het Prinses Margrietkanaal verdient de beïnvloeding van bodem en waterhuishouding (grondwaterstanden, -stromingen en -kwaliteit en oppervlaktewatersysteem en -kwaliteit) aandacht. Indien in de trechtering kanaalomleggingsvarianten afvallen, dan kan dit aspect meer globaal worden behandeld in het MER.

Er zijn recreatieve voorzieningen bij de westelijke zandwinplas voorzien. Presenteer daarom in het MER de verwachtingen voor de zwemwaterkwaliteit.

4.4 Natuur

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben op de natuur. Op basis van de natuurwet- en regelgeving moeten veel natuurgevolgen gedetailleerd onderzocht worden. Het is belangrijk dat, los van de wet- en regelgeving, in het MER op hoofdlijnen een algemeen beeld wordt geschetst van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied. Beschrijf daarvoor het ecosysteem in het studiegebied en betrek daarin de geomorfologie en de hydrologie van het gebied.

Natuurwaarden

Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is. Ga daarna in op de ingreep-effect relatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef daarvoor aan voor welke van deze dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen⁸ is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Presenteer welke soorten en habitats zich in de robuuste natte as kunnen ontwikkelen. Beschrijf mitigerende maatregelen die eventuele negatieve gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

Gebiedsbescherming

Beschrijf in het MER de mogelijke invloed van het voornemen op de doelsoorten en beheertypen van de ecologische hoofdstructuur (EHS). Ga voor het alternatief met kanaalomlegging in op de gevolgen van het doorsnijden van oevers en waterbodems van de Burgumermar. Gezien de afstanden is het raadzaam om ook te beoordelen of er hydrologische uitstralingseffecten te verwachten zijn op natuurgebieden in de omgeving. Geef aan of de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden' worden aangetast en of het voornemen past binnen het toetsingskader voor deze EHS-gebieden⁹.

---

⁸ Geef aan of het gaat om vernietiging van leefgebied door bijvoorbeeld ruimtebeslag, verstoring door bijvoorbeeld licht en geluid, verdroging of vernatting door verandering van de waterhuishouding, versnippering door doorsnijdingen of barrièrewerking en vermeting en verzuring door bijvoorbeeld deposities van stikstof.

⁹ Het toetsingskader zoals beschreven in de Nota Ruimte, Spelregels EHS en/of de provinciale verordening.

Soortenbescherming¹⁰

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied en geef aan tot welke categorie deze soorten behoren.¹¹ Beschrijf welke Rode Lijst-soorten aanwezig zijn. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen op de standplaats (planten) of het leefgebied (dieren) van deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen¹² mogelijk overtreden worden. Beschrijf mitigerende maatregelen die de aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.5 Verkeer en vervoer

Ga in het MER in op conflictsituaties, met name tussen vrachtverkeer en langzaam verkeer. Geef voor de alternatieven en varianten aan op welke manier de knelpunten veranderen.

4.6 Woon- en leefmilieu

Beschrijf de huidige verkeersintensiteiten op de aan- en afvoerwegen. Bereken het aantal verkeersbewegingen als gevolg van de aanleg (inclusief zwaar transport) en bij het gebruik (in normale situatie en bij pieksituaties). Beschrijf de effecten op geluidhinder, luchtkwaliteit en verkeersveiligheid als gevolg van de toename van het verkeer op de toe- en afleidende wegen ten opzichte van de huidige situatie. Beschrijf de effecten op geluidhinder en luchtkwaliteit zo veel mogelijk kwantitatief en geef in het MER aan of aan de wettelijke voorkeurswaarden c.q. grenswaarden kan worden voldaan.¹³ Geef aan of en in welke mate er hinder voor aanwonenden gaat optreden.

Geef aan welke hinder van tijdelijke aard tijdens de aanlegfase kan optreden tijdens de uitvoering van werkzaamheden, zoals het vervangen van bruggen, het graven van een eventueel om te leggen kanaal en eventuele omleidingsroutes die nodig zijn.

Beschrijf de milieuzonering rond het uit te breiden bedrijventerrein. Besteed daarbij aandacht aan geluid, luchtkwaliteit (met name stof en fijn stof) en externe veiligheid. Geef aan of in een worst case-situatie (maximale invulling met categorie 4 en 5) knelpunten ontstaan en of deze mitigeerbaar zijn.

4.7 Kosten

Alhoewel het strikt genomen niet in het MER aan de orde hoeft te komen, geeft de Commissie in overweging om de kosten in beeld te brengen. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in de investering en in de beheerskosten.

---

¹⁰ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹¹ Er wordt onderscheid gemaakt tussen de categorieën: tabel 1 (algemeen), 2 (overig) en 3 (Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB) soorten en vogels.

¹² De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

¹³ Volg hierbij de luchtkwaliteitseisen uit de Wet milieubeheer (Wm). Geluid is relevant bij een verkeerstoename van 30% en een afname van 20% ten opzichte van de referentiesituatie. Dit komt overeen met 1dB(A).

5. OVERIGE ASPECTEN

Onderbouw de tekst in het MER met helder kaartmateriaal voorzien van juiste legenda. Voor sommige onderdelen kunnen visualisaties het MER communicatief versterken.

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1: Projectgegevens richtlijnenfase besluit-m.e.r.

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân, burgemeester en wethouders van de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van de provincie Fryslân (de gemeenteraden van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel worden gehoord)

Besluit: provinciaal inpassingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: D3, kaderstellend voor m.e.r.-plichtige bedrijven

Activiteit: gebiedsontwikkeling

Bijzonderheden: De Commissie geeft in het richtlijnenadvies suggesties voor de trechtering van het aantal alternatieven en varianten aan de hand van onderscheidende thema's: natuur, waterhuishouding, logistiek van zandwinning, ontwikkeling van watergebonden bedrijvigheid en kosten. Er dient in ieder geval een alternatief uitgewerkt te worden zonder omlegging van het Prinses Margrietkanaal. Bij varianten met kanaalomlegging verdienen de effecten op het watersysteem nadrukkelijk aandacht.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Leeuwarder Courant d.d. 16 mei 2009

ter inzage legging startnotitie: 19 mei t/m 30 juni 2009

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 14 mei 2009

richtlijnenadvies uitgebracht: 16 juli 2009

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. F.D. Dotinga (secretaris)

ir. J.H.J. van der Gun

drs. Y. van Manen

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

ir. J. Termorshuizen

drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. G. Terpstra, Eastermar
2. Exploitatie Heechsân V.O.F., Leek
3. Wetterskip Fryslân, Leeuwarden
4. PKKb
5. Vereniging Friese Gemeenten

verslag hoorzitting d.d. 16 juni te Kootstertille

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Ontwikkeling Skûlenboarch en Westkern

De provinsje Fryslân wil een provinciaal inpassingsplan opstellen voor de gebiedsontwikkeling Skûlenboarch en Westkern. De ontwikkeling heeft betrekking op watergebonden bedrijvigheid, scheepvaart- en wegverkeersontsluiting, natuur en recreatie. Eventueel is een omlegging van het Prinses Margrietkanaal aan de orde.

ISBN: 978-90-421-2820-0

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

